

Latijn, Grieks en het gymnasium

Naam	Hoofdletter	kleine letter	Uitspraak
alpha	A	α	a
beta	B	β	b
gamma	Γ	γ	g (Engels: Ugoos)
delta	Δ	δ	d
epsilon	E	ε	e
dzeta	Z	ζ	dz
zeta	H	η	h
theta	Θ	θ	th
iota	I	ι	i
kappa	K	κ	k
labda	Λ	λ	l

Het gaat over de beide klasiieke talen: Grieks en Latijn. En dan zoals die traditieel worden gegeven op de Nederlandse gymnasia.¹

Grieks en Latijn hebben bij Wijkunnenmeer een speciaal plekje. Wij geven vaak begeleiding bij die vakken. Dat is om twee redenen logisch: ikzelf ben oorspronkelijk opgeleid tot docent klassieke talen. Daarnaast loopt onze doelgroep juist op die vakken vaak vast. In dit artikel tips voor het voorkomen en genezen van eventuele problemen.

Grieks en Latijn worden (vrijwel uitsluitend) gegeven op een gymnasium. Meestal doe je Grieks niet in de brugklas, maar start het in klas 2. Latijn begint dan wel in klas 1. Het

idee is: als je al wat van Latijn weet, is Grieks makkelijker. Sommige scholen keren het juist om: in de brugklas start Grieks, een jaar later Latijn.

Kiezen voor het gymnasium bij hoogbegaafdheid, lijkt logisch. In de eerste plaats is dit van oudsher het schooltype voor de meest pientere leerlingen. Dus is de verwachting, dat je als hoogbegaafde op het gymnasium ontwikkelingsgelijken ('peers') vindt. Dat is sociaal gezien een groot voordeel. Daarbij: veel kinderen/jongeren vinden de oudheid interessant. Dus waarom zou je niet voor het gymnasium kiezen?

Verder: Grieks en Latijn kun je met recht verbreding noemen: twee extra vakken naast het

vwo-pakket! Verdieping is het ook. Want bij geen enkele taal leer je zoveel over hoe (Europese) talen überhaupt in elkaar zitten. Als je goed oplet, leer je bij Grieks en Latijn dingen over grammatica en de herkomst van woorden die je bij alle andere talen op school kunt gebruiken. Ook krijg je een bepaald cultureel besef mee dat je bij geen ander vak krijgt. In die zin verruimt het gymnasium je blik op de wereld. En het is de bedoeling dat je nadenkt over de overeenkomsten en verschillen tussen vroeger en nu.

Toch gaat het niet altijd goed met kersverse gymnasiasten. Op wij-leren.nl lees je: "Van de gymnasiumleerlingen die gestart zijn in schooljaar 2014/2015 en 2015/2016 is –

gerekend vanaf het tweede leerjaar – in de examenklas nog ongeveer driekwart van de jongens over en 85 procent van de meisjes. Een kwart van de jongens is dus vóór de examenklas afgehaakt; vooral in de eerste leerjaren gaat de uitstroom snel."²

Wij hebben de indruk dat hierin sinds 2016 nog geen verandering is gekomen. In ieder geval melden zich bij ons nog steeds veel (ex-)gymnasiasten, van wie school zegt dat 'hij/zij het niveau niet haalt'.

Eigenlijk zijn de problemen altijd gelijk: andere verwachtingen dan wat de vakken in de praktijk blijken in te houden; niet helemaal begrijpen wat de eisen zijn waarop je wordt afgerekend, en dus

vastlopen bij grammatica, woorden leren en vertalen. Daarnaast vaak over de hele linie onderpresteren. Dit laatste: onderpresteren in het algemeen, laat ik hier buiten beschouwing. Daarover heb ik al veel geschreven.³

Dit artikel gaat uitsluitend over Grieks en Latijn. De problemen bij die vakken zijn te voorkomen en op te lossen, mits je er op tijd bij bent. Ik geef daarvoor 7 tips. Die zijn nog wat globaal; mogelijk ga ik in een volgend artikel wat meer inzoomen op de praktijk in de klas en bij het leren/maken van schoolwerk.

De eerste tips hebben als thema: Bezint eer ge begint! In het Latijn: priusquam incipias, consulto (Sallustius).

Traditiegetrouw vind je elke zomer op de FB-pagina Wijkunnenmeer de challenge #WijLerenGrieks. Een super-simpele 24-dagen-challenge: 1 letter per dag. Want het Griekse alfabet is 'cool'! Na afloop van de laatste challenge gaf ik tips voor 'hoe verder': Grieks op school. Dit artikel is een uitwerking daarvan.

Daarmee bedoel ik: kijk goed of het gymnasium echt het meest passende schooltype is voor je zoon/dochter, en welke school kies je dan? Daarna komen de tips voor scholieren: wat heb je nodig om succesvol te zijn op het gymnasium? Ik sluit af met een laatste tip voor ouders.

*Het Colosseum -
foto: Lillie Fee - Pixabay*

Tip 1.

Bespreek met je zoon/dochter of hij/zij de vakken leuk gaat vinden. Er is bij Grieks en Latijn altijd aandacht voor de cultuur en de geschiedenis van de oudheid. Veel scholieren smullen daarvan. Daar maken scholen ook altijd reclame mee op voorlichtingsdagen. Dat kan echter een vertekend beeld geven van de inhoud van de vakken op school. Je leert zeker veel over de oudheid, maar uiteindelijk ligt de nadruk op de taal.

Tip 2.

Bespreek ook dit met je zoon/dochter: op de meeste scholen leer je vooral teksten van Romeinse en Griekse schrijvers lezen, niet spreken.⁴ Doordat je de taal niet leert spreken, leer je ook niet veel over de historisch juiste uitspraak. Dat is eigenlijk wel een beetje gek. Ikzelf heb het echter niet gemist. De teksten die je bij Grieks en Latijn leest, zijn meestal best lastig (uitdaging!). Je leert zinnen niet lezen 'als de krant'. Je kunt niet beginnen bij het eerste woord van een zin, en dan zo verder lezen. Je moet elke zin vertalen volgens een bepaalde systematiek. Vertalen is dus eigenlijk 'puzzelen'. Je gebruikt daarbij de grammatica: ontleden. Daarvan hoeft je niet te schrikken, dat wordt allemaal opnieuw uitgelegd (zie tip 5). Vertalen van Grieks en Latijn is een nauwkeurig werkje. Vertalen kost ook tijd. Vaak doe je 5 minuten of langer over 1 zin. In de bovenbouw krijg je best veel huiswerk, tijdrovend! En dat puzzelen, daar moet je

natuurlijk van houden. Ikzelf vind het heel leuk. Wiskunde, maar dan met taal! Dit geldt echter niet voor iedereen. Vindt je zoon of dochter dit niet leuk? Dan is het gymnasium misschien niet de eerste keus. Dan kun je misschien beter naar een tweetalig vwo gaan of naar een technasium. Op een technasium krijg je het vak Onderzoek & Ontwerpen. Van de site van de Stichting Technasium: "Tijdens de lessen van O&O los je problemen vaak op met behulp van techniek en technologie, voor een échte opdrachtgever! De lessen zien er anders uit dan bij andere vakken op de middelbare school."⁵ Dat past vaak goed bij (creatief) hoogbegaafden.

Tip 3.

Dit is een tip voor als je besloten hebt je kind op een gymnasium aan te melden: weeg de verschillende gymnasia tegen elkaar af! Kijk natuurlijk naar de sfeer en of je zoon/dochter zich er thuis voelt. De ene school kan bijvoorbeeld meer intellectueel gericht zijn, de andere meer kunstzinnig.

Let er vooral ook op of men verstand heeft van de zijnskenmerken, de leerbehoeften en de valkuilen van hoogbegaafden. Vooral creatief hoogbegaafden hebben een aantal behoeften en valkuilen waar scholen uit zichzelf niet altijd rekening mee houden.⁶ Schools pienter en hoogpresterend, daar zijn gymnasia van oudsher aan gewend. Soms denken ze nog steeds dat hetzelfde is als hoogbegaafd. Dit is tenminste onze ervaring bij scholen die wij kennen (andere niet te na gesproken). Vraag vooral heel praktisch, wat men doet als leerlingen juist achterblijven, bijvoorbeeld bij uitval op de executieve functies en leren leren. Vraag ook wat men doet om onderpresteren te voorkomen en verhelpen: zowel pedagogisch als didactisch en inhoudelijk. Een standaardmethode voor leren leren in de mentorles biedt vaak weinig soelaas. Ook een aanbod van versnelling, verbreding en verdieping voor leerlingen die laten zien dat ze meer kunnen, is bij lange na

niet genoeg. Trouwens: hoogbegaafden die achterblijven hebben vaak helemaal geen behoefte aan extra uitdaging. Voor hen biedt het gewone schoolwerk uitdaging genoeg. Meer wordt al gauw ervaren als 'strafwerk'.

En dan nu de tips voor als je zoon/dochter eenmaal op het gymnasium is gestart. Wat heb je nu vooral nodig om succesvol te zijn bij Grieks op school? In deze tips richt ik me tot de kinderen/jongeren zelf.

Tip 4.

Zorg dat je goed kunt stampen (automatiseren). Je moet in de loop der jaren een flink aantal basiswoorden leren, en ook veel 'rijtjes' (zoals ik loop, jij loopt, hij/zij/het loopt, enz - maar dan in het Latijn/Grieks). Plus regels over hoe de taal gebruikt wordt. Daar krijg je ook toetsen over. Als je niet goed kunt stampen, heb je daarvoor al gauw slechte cijfers. Dit terwijl docenten denken dat zo'n stamptoets juist heel geschikt is om je cijfer op te krikken. Zonde als

Het Parthenon - foto: Christo Anestev - Pixabay

je die punten laat liggen! Schrik niet: stampen is een 'kunstje', dat vrijwel iedereen wel kan leren! Vroeger leerden kinderen het op de basisschool. Dat is helaas niet meer vanzelfsprekend, dus dat moet je later inhalen. Zorg wel dat je het zo vroeg mogelijk leert, liefst gelijk in de brugklas.

Tip 5.

Het helpt als je niet een al te grote hekel hebt aan grammatica/ontleden. Ook hier geldt: wees niet bang als je er tot nog toe niet veel van hebt begre-

pen. Bij klassieke talen wordt alles opnieuw uitgelegd: vaak kort, bondig en daardoor ook helder. Vervolgens is de bedoeling dat je die kennis gebruikt bij het vertalen. Dan zie je eindelijk ook dat het nuttig is. ☺

Tip 6.

Leer jezelf vanaf het begin aan, om heel systematisch te werk te gaan bij het vertalen. Gewoon alle woorden vertalen en dan denken: 'nou, dan betekent deze zin waarschijnlijk dit,' leidt meestal niet tot een juiste vertaling. Voorbeeld: als een woord in het Grieks het

onderwerp van de zin is, moet het dat ook zijn in je vertaling. Dit is echt heel belangrijk.

Tip 7.

De laatste tip is weer voor ouders. Is het IQ van je zoon of dochter ooit getest? Houd als het enigszins kan, vast aan de uitslag, ook/vooral bij niet-presteren (zelfs als de test ouder is dan 2 jaar en dus officieel niet meer geldig). Het is onze ervaring dat bij niet-presteren, nogal eens de testresultaten in twijfel worden getrokken. Dan wordt er aangedrongen op een hertest.

Daarbij is de kans groot dat die lager uitvalt. Dit komt dan door onderpresteren en stress, ook op het testmoment. Vandaar dat de raad is: bij te hoge stress, niet testen. Als je het wel doet, zit je aan de uitslag vast. Bij niet-presteren en een lagere testuitslag zijn scholen soms onverbidde-lijk: af- of uitstroom.

SAMENVATTING:

Het is verstandig om goed af te wegen of het gymnasium de juiste keus is, en om ook wel-

overwogen te kiezen voor een bepaalde school. Als je zoon/ dochter er eenmaal zit, houd dan in de gaten of hij/zij de juiste studievaardigheden gebruikt. Dat laatste geldt vooral voor creatief (hoog)begaafden: onze doelgroep. Die zien we best vaak 'struikelen' bij Grieks en Latijn. Ze beginnen vol enthousiasme maar haken in de tweede of derde klas af. Terwijl dat helemaal niet nodig is.

Je hebt - als je het gymnasium leuk blijft vinden - alleen een

aantal studievaardigheden nodig die je op de basisschool niet altijd leert (vroeger wel!). Maar ze zijn goed aan te leren, en heel nuttig bij andere vakken! Daarom geven wij bij Wijkunnenmeer ook (en heel graag!) begeleiding bij Grieks en Latijn.

Wijkunnenmeer
HOOGBEGAAFDEN EN NIET-ONDERPRESTEREN

Ilse Reijgwart

www.wijkunnenmeer.nl

EINDNOTEN

1. De tips voor Grieks en Latijn in dit artikel (met name de leertips) gelden dus niet voor scholen die met Lingua latina per se illustrata (LLPSI) werken, zoals het Johan de Witt-gymnasium in Dordrecht en het Cygnus Gymnasium in Amsterdam. Daar is de gang van zaken heel anders. LLPSI is een zogenoemde natuurmethode. Daarbij leer je de vreemde taal zoveel mogelijk zoals een kind een taal leert. Eigenlijk past dit soort onderwijs heel goed bij (creatief) hoogbegaafden. Een recensie van LLPSI vind je op de website van Addisco Onderwijscentrum. Addisco geeft ook heel interessante cursussen in zowel Grieks als Latijn, ook in de vorm van zomerscholen voor kinderen, jongeren en volwassenen, beginners en gevorderden (ook voor docenten). Die zijn altijd gebaseerd op een natuurmethode. <https://www.addisco.nl/lingua-latina-per-se-illustrata-llpsi/#:~:text=Ik%20kon%20niet%20meer%20stoppen,bijzonder%20en%20nog%20veel%20leuker!>
2. <https://wij-leren.nl/maatregelen-instroom-gymnasiumafdeling-vergroten-verkleinen.php>
3. Zie bijvoorbeeld de pagina over onderpresteren en de Minicursus Grip op onderpresteren op onze site <https://wijkunnenmeer.nl/>, en veel van mijn Signaal-artikelen: <https://wijkunnenmeer.nl/publicaties/>
4. De historische uitspraak van het Grieks is lange tijd onbekend geweest. Daarom is er een soort kunstmatige uitspraak ingevoerd, die op scholen nog steeds wordt gebruikt. Zie over de uitspraak van het Oudgrieks de eerste extra dag van de challenge #WijlerenGrieks (dag 25): https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=fbidAnUkfiX3K6k5hV4Y2C3uijzCnZt3ncVCEUHRRefQVBn4vj63ehfzbM3xTCKaunmTl&id=260322200731423 Bij Addisco Onderwijscentrum (noot 1) wordt altijd de historisch juiste uitspraak aangeleerd.
5. <https://www.technasium.nl/over-technasium/onderzoek-ontwerpen/>
6. Misschien heb je wat aan het gratis OPP (onderwijsperspectief) op onze site, als je zoon/dochter een creatief hoogbegaafde is en je de school wilt inlichten over zijn/haar valkuilen en leerbehoeften. <https://wijkunnenmeer.nl/alsjeblijft-een-gratis-opp/>